

Proefsleuvenonderzoek Zemst (Elewijt)-Solariumlaan

Kaat De Langhe

RUBEN WILLAERT BVBA
Afdeling Archeologie

Colofon

Ruben Willaert bvba

Auteurs: Kaat De Langhe

Foto's en tekeningen: Ruben Willaert bvba

In opdracht van: RO-Vlaanderen, Onroerend Erfgoed

© Ruben Willaert bvba, Sijsele, september 2008

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van Ruben Willaert bvba.

Ruben Willaert bvba aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave.....	1
1. Algemeen	2
1.1. Inleiding	2
1.2. Situering	3
1.2.1. Lokalisering	3
1.2.2. Bodemkundige gegevens	4
1.2.3. Historische gegevens	4
2. Methodiek.....	5
2.1. Vooropgestelde strategie	5
2.2. Onderzoeksmethode	5
3. Resultaten	6
3.1. Algemene waarnemingen.....	6
3.2. Stratigrafie	6
3.3. Archeologische gegevens	7
4. Evaluatie en advies	9
BIBLIOGRAFIE	10
BIJLAGEN	11
1. Overzichtsplan.....	11
2. Omtrek en Oppervlakte van de proefsleuven	12
3. Vondstenlijst	12
4. Sporenlijst.....	13

1. Algemeen

1.1. Inleiding

Het archeologisch patrimonium kan omschreven worden als het geheel aan resten die in of op de bodem aanwezig zijn en getuigen van het menselijk handelen in het verleden. Op 30 juni 1993 keurde het Vlaamse parlement het decreet houdende de bescherming van het archeologisch patrimonium goed¹. Dit decreet ontstond naar aanleiding van het Europese verdrag ter bescherming van het archeologisch erfgoed, dat in 1992 in Valetta (Malta) ondertekend werd door de leden van de Europese Ministerraad². Het verdrag van Malta werd op 12 oktober 2001 door de Vlaamse regering goedgekeurd en door de federale regering op 30 januari 2002 ondertekend. Uitgangspunten van het verdrag zijn: een betere afstemming tussen archeologische erfgoedzorg en ruimtelijke planningsprocessen, een integrale monumentenzorg en behoud van het archeologisch erfgoed *in situ*. Het verdrag van Malta stuurt daarnaast ook aan op de veralgemening van het zgn. veroorzakersprincipe. Waar het archeologisch patrimonium door de uitvoering van werkzaamheden verloren dreigt te gaan, moeten de kosten van een voorafgaand wetenschappelijk verantwoord onderzoek ervan verhaald worden op de veroorzaker.

Het archeologisch onderzoek te Elewijt (prov. Vlaams Brabant) vond plaats ter hoogte van de Solariumlaan. Het plangebied was verspreid over verschillende percelen die allen deel hadden uitgemaakt van een oude camping die in de jaren '80 gesloten werd. Op deze percelen wordt in de nabije toekomst een verkaveling gebouwd door Providentia cvba. Vanwege de hoge archeologische verwachting werd voorafgaand een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd in opdracht van het Agentschap RO-Vlaanderen Onroerend Erfgoed. Het onderzoek werd uitgevoerd door Ruben Willaert bvba³, meer bepaald door Kaat De Langhe. Het Agentschap RO-Vlaanderen Onroerend Erfgoed (Els Patrouille) stond in voor de administratieve begeleiding van het project. Het onderzoek kreeg de opgravingsvergunning 2008/185 en de archeologische werkcode ZE08SO (Zemst, 2008, Solariumlaan). Er werd eveneens een vergunning aangevraagd voor het gebruik van een metaaldetector 2008/185 (2).

De voorziene termijn bedroeg 2 werkdagen: 1 dag terreinwerk en 1 dag verwerking. Het proefsleuvenonderzoek vond plaats op 15 september 2008.

¹ Decreet van 30 juni 1993 houdende de bescherming van het archeologische patrimonium, gewijzigd bij het decreet van 18 mei 1999 en 28 februari 2003.

² Conventie van La Valetta (Malta), Europees Verdrag inzake de bescherming van het archeologisch erfgoed, 20 januari 1992

³ Bloemisterijstraat 6, 8340 Sijsele. Website: www.rubenwillaert.be.

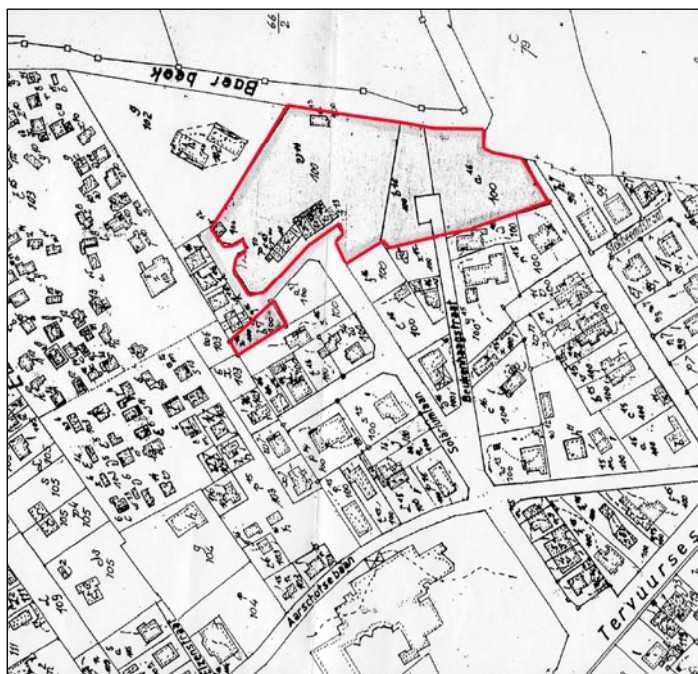
1.2. Situering

1.2.1. Lokalisering

Figuur 1: Topografische kaart van Elewijt met lokaliserings van het plangebied

Elewijt is een deelgemeente van Zemst. Zemst is een gemeente bestaande uit verschillende leefkernen tussen Vilvoorde en Mechelen. De gemeente is gelegen in de provincie Vlaams Brabant, maar grenst aan de provincie Antwerpen. Het plangebied ligt op het einde van de Solariumlaan en wordt in het zuiden begrensd door de Baer beek. Het plangebied is een oude camping die in de jaren '80 gesloten werd.

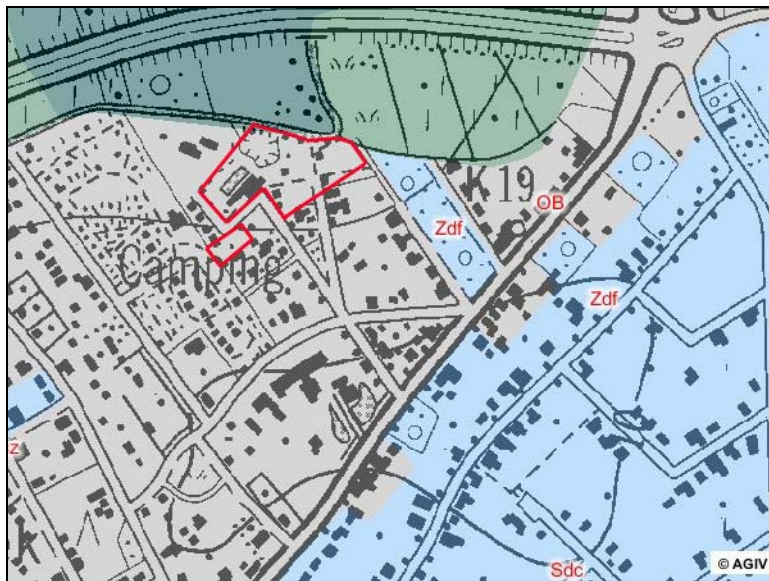

Figuur 2: Kadasterkaart met lokaliserings van het plangebied

Op de kadasterkaart heeft het plangebied perceelsnummers uit afdeling 4, sectie A delen 100a, 100b, 100f, 100p, 100r, 100s, 100t, 100v.

1.2.2. Bodemkundige gegevens

Over de bodem van het plangebied is er geen directe informatie beschikbaar aangezien de gronden geklasseerd staan als bebouwde zone. Ten oosten en zuiden van het plangebied is de bodem geklasseerd als een *matig natte zandbodem met weinig duidelijke ijzer en/of humus B horizont* (Zdf), in het westen komen er meer lemige gronden voor, geklasseerd als een *matig natte lemige zandbodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont* (Sdcz). Dit komt duidelijk naar voor in de verschillende delen van het plangebied. Het grootste terrein had een duidelijke zandbodem terwijl het kleinere terrein in het westen van het plangebied een vrij droge en vaste leembodem had. Een groot deel van het terrein is opgehoogd. Dit is niet verwonderlijk aangezien er op het te onderzoeken terrein een groot zwembad en een vijver waren uitgegraven.

Figuur 3: Bodemkaart met lokalisering van het plangebied

1.2.3. Historische gegevens ⁴

Elewijt is bekend om de verschillende gallo-romeinse vindplaatsen. De Romeinen hadden oorspronkelijk een marskamp tussen de Waversebaan en de Tervuursesteenweg, hieruit ontstond later een nederzetting van enige omvang, onder andere door zijn ligging aan een belangrijk verkeersknooppunt. Ten noordwesten van de huidige dorpskom, op ca. 800 m. van de Zenne en nabij de Barebeek, ligt de opgegraven Romeinse vicus.

De oorsprong van het Steen in Elewijt gaat terug tot de Middeleeuwen. Het steen is waarschijnlijk gegroeid uit een houten uitkijktoren op een motte. Bekende inwoners van het steen waren o.a. Maria-Kristina van Egmont, dochter van de Graaf van Egmont die op 5 juni 1568 op de grote markt van Brussel onthoofd werd, en Pieter Paul Rubens die zich in 1635 op het Steen vestigde⁵.

⁴ Gebaseerd op <http://paola.erfgoed.net/>

⁵ Gebaseerd op <http://www.zemst.be/eCache/DEF/4/867.html>

2. Methodiek

Bij een archeologische inventarisatie wordt getracht inzicht te krijgen in de verspreiding, de densiteit, de aard en de chronologische waarde van de eventuele archeologische sporen op het terrein. De meest aangewezen manier om het onderzoeksgebied te inventariseren, is door middel van een proefsleuvenonderzoek. Hierbij worden verspreid over het gebied sleuven gegraven, die toelaten om een blik in de bodem te werpen. Deze sleuven worden onder archeologische begeleiding machinaal aangelegd en zijn ongeveer 50cm tot max. 1m diep. In totaal wordt op deze manier ongeveer 10 tot 12 % van het plangebied gesondeerd.

Het proefsleuvenonderzoek kan uitgevoerd worden volgens twee methodes. Bij het zogenaamde Lorraine-systeem worden proefsleuven met een lengte van 10m en de breedte van één kraanbak in alternerend raster uitgegraven. De afstand tussen de putten onderling en de rijen is telkens 10m. Bij de methode van continue sleuven worden lange proefsleuven ononderbroken over de volledige lengte van de percelen uitgegraven. De afstand tussen de rijen bedraagt max. 15m. In beide gevallen gebeurt de afgraving door een kraan met platte bak, waarvan de bakbreedte minstens 1,8m bedraagt en bij voorkeur 2m.

Na het aanleggen van de sleuven worden de sporen onderzocht met een metaaldetector. Dit wordt enkel gedaan in gebieden met een hoge archeologische verwachting.

2.1. Vooropgestelde strategie

Voorafgaand aan het archeologisch onderzoek werden *Bijzondere voorwaarden archeologische prospectie met ingreep in de bodem* schriftelijk vastgesteld door het Agentschap RO Vlaanderen Onroerend Erfgoed. Deze technische bepalingen omvatten de kwaliteitsnormen waaraan het archeologisch onderzoek dient te voldoen.

2.2. Onderzoeksmethode

Voor het projectgebied werd geopteerd voor continue sleuven. Aangezien het terrein vrij versnipperd was, bleek het niet gemakkelijk om de sleuven op regelmatige afstanden aan te leggen. Het terrein aan de Beukenhaagstraat was het grootst, hier konden 7 sleuven aangelegd worden. Het centrale terrein aan de Solariumlaan bevatte een groot zwembad en een grote vijver, hierdoor konden slechts 4 sleuven getrokken worden. Op het kleinste terrein aan de overkant van de Solariumlaan werden twee korte sleuven getrokken.

De proefsleuven werden met een totaal station ingemeten en gekoppeld aan het landelijk coördinatennet. Waar sporen werden aangetroffen, werd het opgravingsvlak plaatselijk opgeschaafd om vervolgens de sporen zo optimaal mogelijk te documenteren. Dit hield in: fotograferen, intekenen (digitaal) en beschrijven van alle aangetroffen sporen. In elke proefsleuf werd op regelmatige afstanden een bodemprofiel geregistreerd. De profielen werden hoofdzakelijk gefotografeerd.

3. Resultaten

3.1. Algemene waarnemingen

Het plangebied bestond uit verschillende percelen binnen een intensief bebouwde zone. Het terrein was vroeger een camping, deze werd in de jaren '80 gesloten. Op het terrein stonden staan twee huizen waarvan er één nog bewoond werd, verder lag er een groot zwembad en een zeer grote vijver in beton. Op het terrein aan de Beukenhaagstraat zaten eveneens veel resten van de camping in de grond, waaronder ook de vroegere watervoorzieningen. Het terrein was in de loop van de jaren volgestort met puin van de afbraak van de camping en langs de Bare Beek zat het vroegere stort van de camping. De bodem was bijgevolg erg zwaar verstoord.

3.2. Stratigrafie

Figuur 4: Sleuf 2, Profiel 1

Een eerste profiel is afkomstig uit sleuf 2 op het terrein aan de Beukenhaagstraat. Een grillige A-horizont ligt direct op de C-horizont. Het terrein loopt af naar de Bare Beek toe. Langs de beek was de bodem erg verstoord, vermoedelijk werd hier een groot deel afval van de camping gestort.

Het centrale gedeelte van het plangebied had een dik ophogingspakket, waarschijnlijk afkomstig van het uitgraven van het zwembad en de vijver. Ook hier hebben we te maken met een lemige zandbodem.

Figuur 5: Sleuf 8, profiel 2

Figuur 6: Sleuf 11, profiel 2

Het kleinste deel van het plangebied had een meer lemige en vrij droge bodem. De sleuven moesten hier ook veel minder diep uitgezet worden om de eerste sporen te zien. Onder de ploeglaag krijgen we een lichtbruin pakket van circa 25 cm dikte, hieronder komt de moederbodem. Ook hier was er vrij veel verstoring aanwezig in de sleuven.

Figuur 7: Sleuf 13, profiel 1

3.3. Archeologische gegevens

Op het terrein aan de Beukenhaagstraat en het centrale terrein werden enkel recente verstoringen gevonden. Deze zijn waarschijnlijk allemaal te herleiden tot het vroegere gebruik van de gronden als camping. Het terrein is ook bezaaid met grote puinkuilen, mogelijk afkomstig van oude vakantiehuisjes en caravans.

Alleen in het westelijke deel van het plangebied werden enkele relevante sporen gevonden. In sleuf 12 zat een kuil waar een fragment geglazuurd aardewerk uitkwam. Het fragment was langs beide kanten bedekt met groene glazuur en is waarschijnlijk post-middeleeuws. In deze sleuf en sleuf 13 werden voor de rest nog enkele greppels gevonden, naar het westen toe waren ook deze sleuven erg verstoord door puinkuilen.

Figuur 7: Sleuf 12, overzicht

Figuur 8: Sleuf S12, spoor 1

4. Evaluatie en advies

Het uitgevoerde waarderingsonderzoek liet toe om het plangebied op een statistisch verantwoorde manier bodemkundig en archeologisch te verkennen. Het onderzochte terrein is zwaar verstoord door het gebruik en de afbraak van de camping die hier gelegen was. Aangezien het merendeel van de sporen bestaat uit recente verstoringen zijn we van mening dat een negatief advies hier van toepassing is.

BIBLIOGRAFIE

Internetbronnen:

Bodemkundig: <http://geo-vlaanderen.agiv.be/geo-vlaanderen/bodemkaart>

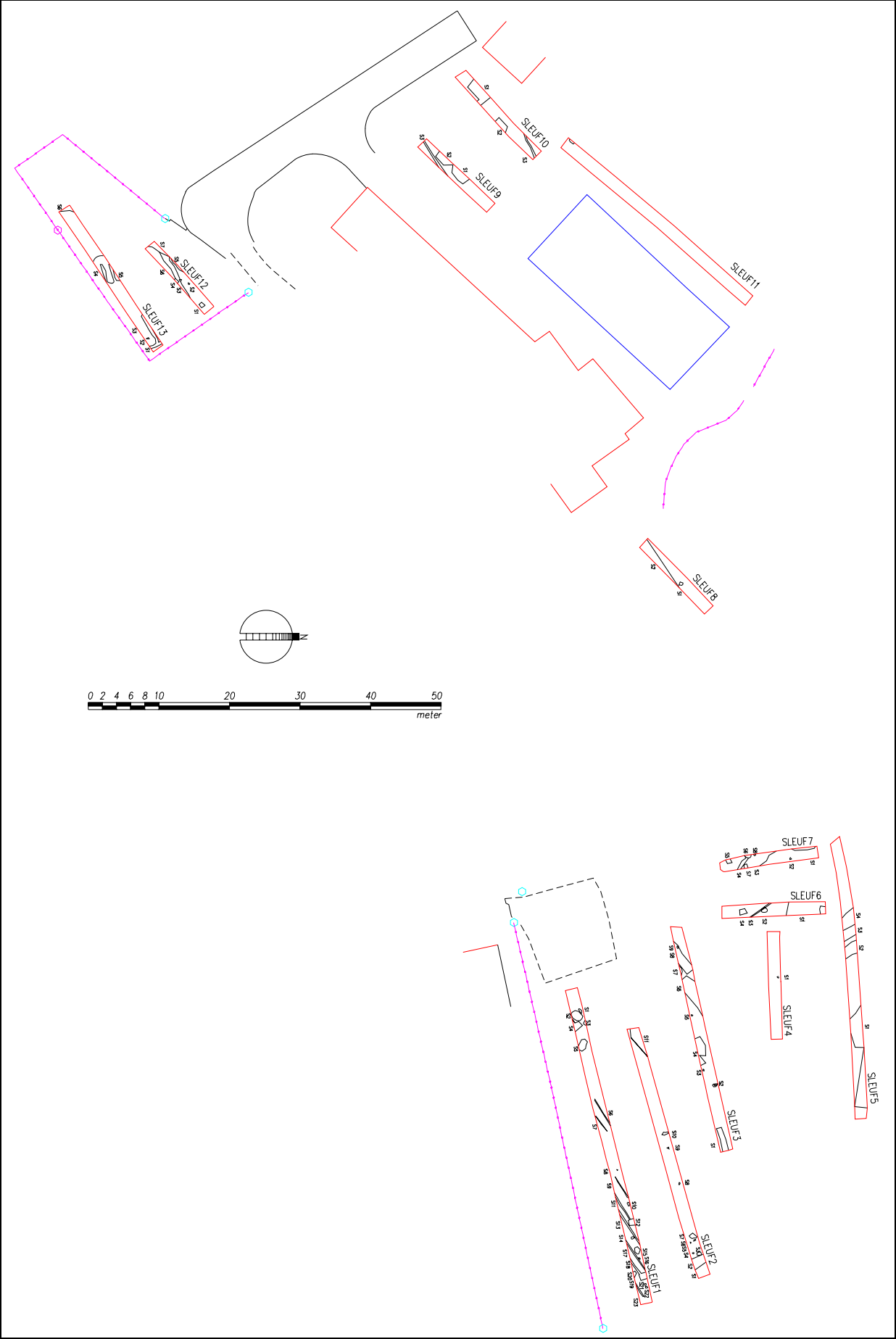
http://dov_vlaanderen.be

Cultuurhistorisch ensemble

<http://paola.erfgoed.net/sdx/inventaris>

BIJLAGEN

1.Overzichtsplan

2. Omtrek en Oppervlakte van de proefsleuven

Proefsleuf	Omtrek	EH m	Oppervlakte	EH m ²
1	94.889	m	80.694	m ²
2	76.469	m	65.616	m ²
3	68.304	m	57.809	m ²
4	33.926	m	26.170	m ²
5	82.556	m	67.560	m ²
6	32.832	m	26.798	m ²
7	30.796	m	23.926	m ²
8	29.879	m	22.951	m ²
9	30.180	m	23.469	m ²
10	35.209	m	28.150	m ²
11	72.249	m	61.018	m ²
12	26.675	m	21.569	m ²
13	47.815	m	41.985	m ²
TOTAAL	661.779	m	547.715	m²

3. Sporenlijst

Sleuf	Spoor	Interpretatie	vorm	textuur	kleur	inclusies	datering
1	1	Verstoring	Ovaal	Lemig zand	Vlekkerig donkerbruin	/	Recent
1	2	Verstoring	Ovaal	Lemig zand	Vlekkerig donkerbruin		Recent
1	3	Verstoring	Ovaal	Lemig zand	Vlekkerig donkerbruin		Recent
1	4	Verstoring	Ovaal	Lemig zand	Vlekkerig donkerbruin		Recent
1	5	Verstoring	Ovaal	Lemig zand	Vlekkerig donkerbruin		Recent
1	6	Verstoring	Ovaal	Lemig zand	Vlekkerig donkerbruin		Recent
1	7	Leiding, drainage	Lineair	Lemig zand	Vlekkerig lichtbruin		Recent
1	8	Leiding, drainage	Lineair	Lemig zand	Vlekkerig lichtbruin		Recent
1	9	Paalkuil	Rond	Lemig zand	Vlekkerig donkerbruin		Recent
1	10	Leiding, drainage	Lineair	Lemig zand	Vlekkerig lichtbruin		Recent
1	11	Paalkuil	Rond	Lemig zand	Vlekkerig donkerbruin		Recent
1	12	Leiding, drainage	Lineair	Lemig zand	Vlekkerig lichtbruin		Recent
1	13	Kuil	Ovaal	Lemig zand	Vlekkerig donkerbruin	Hout, baksteen	Recent
1	14	Leiding, drainage	Lineair	Lemig zand	Vlekkerig lichtbruin		Recent
1	15	Paalkuil	Vierkant	Lemig zand	Vlekkerig donkerbruin		Recent
1	16	Kuil	Rechthoekig	Lemig zand	Vlekkerig donkerbruin	Hout, baksteen	Recent
1	17	Paalkuil	Vierkant	Lemig zand	Vlekkerig donkerbruin		Recent
1	18	Leiding, drainage	Lineair	Lemig zand	Vlekkerig lichtbruin		Recent

1	19	Paalkuil	Vierkant	Lemig zand	Vlekkerig donkerbruin		Recent
1	20	Paalkuil	Vierkant	Lemig zand	Vlekkerig donkerbruin		Recent
1	21	Leiding, drainage	Lineair	Lemig zand	Vlekkerig lichtbruin		Recent
1	22	Kuil	Rechthoekig	Lemig zand	Vlekkerig donkerbruin	Hout, baksteen	Recent
1	23	Kuil	Ovaal	Lemig zand	Vlekkerig donkerbruin	Hout, baksteen, kunststof	Recent
1	24	Paalkuil	Vierkant	Lemig zand	Vlekkerig donkerbruin		Recent
1	25	Paalkuil	Vierkant	Lemig zand	Vlekkerig donkerbruin		Recent
1	26	Leiding, drainage	Lineair	Lemig zand	Vlekkerig lichtbruin		Recent
2	1	Wegkoffer?	Lineair	Lemig zand	Lichtgrijs, veel grind en asfalt	baksteen	Recent
2	2	Verstoring	Lineair	Lemig zand	Vlekkerig donkerbruin	Kabels, baksteen	Recent
2	3		Rond	Lemig zand	Donkerbruin met oranje gevlekt		Recent
2	4	Paalkuil	Rond	Lemig zand	Zwart met oranje gevlekt, scherp afgelijnd		Recent
2	5	Paalkuil	Rond	Lemig zand	Zwart met oranje gevlekt, scherp afgelijnd		Recent
2	6	Kuil	Ovaal	Lemig zand	Donkerbruin	Beton, ijzer, kunststof	Recent
2	7	Paalkuil	Rond	Lemig zand	Zwart met oranje gevlekt, scherp afgelijnd		Recent
2	8	Paalkuil	Rond	Lemig zand	Zwart met oranje gevlekt, scherp afgelijnd		Recent
2	9	Paalkuil	Rond	Lemig zand	Zwart met oranje gevlekt, scherp afgelijnd		Recent
2	10	Kuil	Rond	Lemig zand	Vlekkerig donkerbruin	Baksteen	Recent
2	11	Puinkuil	Rechthoekig	Lemig zand	Lichtbruin, puin		Recent
3	1	Leiding	Lineair	Lemig zand	Vlekkerig donkerbruin, veel wortels		Recent
3	2	Verstoring		Lemig zand	Vlekkerig donkerbruin, veel wortels		Recent
3	3	Paalkuil	Rond	Lemig zand	Zwart/geel gevlekt		Recent
3	4	Paalkuil	Rond	Lemig zand	Zwart/geel gevlekt		Recent
3	5	Natuurlijk	Grillig	Lemig zand	Vlekkerig lichtbruin, veel wortels		
3	6	Paalkuil	Rechthoekig	Lemig zand	Lichtbruin		Recent
3	7		Rechthoekig	Lemig zand	Donkerbruin, scherp afgelijnd	Kabels, hk	Recent
3	8		Rechthoekig	Lemig zand	Donkerbruin, scherp afgelijnd	Kabels, hk	Recent
3	9	Paalkuil	Rond	Lemig zand	Zwart/geel gevlekt		Recent
4	1	Kuil	Rechthoekig	Lemig zand	Donkerbruin, scherp afgelijnd	Bkst, hk	Recent
4	2		Rond	Lemig zand	Donkerbruin, scherp afgelijnd	Bkst, hk	Recent
5	1	Afvalkuil	Lineair	Lemig zand	Afvalkuil van de camping?		Recent
5	2	Greppel	Lineair	Lemig zand	Lichtgrijs, met geel/oranje bandjes		Recent
5	3	Greppel	Lineair	Lemig zand	Lichtgrijs, met geel/oranje bandjes		Recent
5	4	Greppel	Lineair	Lemig zand	Lichtgrijs, met geel/oranje bandjes		Recent
6	1		Lineair	Lemig zand	Donker en lichtbruin gevlekt		Recent
6	2		Rond	Lemig zand	Vlekkerig zwart/geel		Recent
6	3	Leiding	Lineair	Lemig zand	Lichtbruin, scherp afgelijnd		Recent
6	4	Puinkuil	Rechthoekig	Lemig zand	Donkergrijs, zeer mul	Bkst, beton	Recent

7	1	Puinkuil	Vierkant	Lemig zand	Donkergrijs, bruin	Puin	Recent
7	2	Paalkuil	Vierkant	Lemig zand	Vlekkerig donkerbruin		Recent
7	3	Gracht	Lineair	Lemig zand	Vlekkerig lichtbruin		Recent
7	4	Gracht	Lineair	Lemig zand	Vlekkerig lichtbruin		Recent
7	5	Waterput	Rechthoekig	Lemig zand	Baksteen, donkergrijs		Recent
7	6	Paalkuil	Vierkant	Lemig zand	Donkerbruin		Recent
7	7	Paalkuil	Vierkant	Lemig zand	Donkerbruin		Recent
7	8	Paalkuil	Vierkant	Lemig zand	Donkerbruin		Recent
8	1		Rond	Lemig zand	Zwart en donkergrijs gevlekt		Recent
8	2	Verstoring	Lineair	Lemig zand	Lichtbruin, veel wortels	baksteen	Recent
9	1	Puinkuil	Rechthoekig	Lemig zand	Puin		Recent
9	2	Puinkuil	Rechthoekig	Lemig zand	Puin		Recent
9	3	Leiding	Lineair	Lemig zand	Lichtbruin gevlekt		Recent
10	1	Puinkuil	Rechthoekig	Lemig zand	Puin		Recent
10	2	Puinkuil	Rechthoekig	Lemig zand	Puin		Recent
10	3	greppel	lineair	Lemig zand	Donkerbruin		Recent
12	1	Paalkuil	Rond	Lemig zand	Scherp afgelijnd, grijs met zwart gevlekt	cer	Post ME
12	2	Paalkuil	Rond	Lemig zand	Scherp afgelijnd, grijs met zwart gevlekt		Post ME
12	3	Paalkuil	Rond	Lemig zand	Scherp afgelijnd, grijs met zwart gevlekt		Post ME
12	4	Paalkuil	Rond	Lemig zand	Scherp afgelijnd, grijs met zwart gevlekt		Post ME
12	5	Kuil	lineair	Lemig zand	Donkergrijs, zwart met een lichtgrijze rand		Recent
12	6	Greppel	lineair	Lemig zand	Donkergrijs, zwart, geel gevlekt	Hk	Recent
12	7	Verstoring		Lemig zand	Puin		Recent
12	8	Verstoring	Rond	Lemig zand	Grijs met ijzerconcreties		Recent
13	1	Greppel	Lineair	Lemig zand	Lichtbruin met donkergrijze vlekken		Recent
13	2	Greppel	Lineair	Lemig zand	Lichtbruin	Hk, baksteen	Recent
13	3	Paalkuil	Rond	Lemig zand	Donkergrijs	Hout	Recent
13	4		Grillig	Lemig zand	Lichtbruin met een vlekkerige rand	Baksteen, hk	Recent
13	5		Grillig	Lemig zand	Lichtbruin met een vlekkerige rand	Baksteen, hk	Recent
13	6	puin	Lineair	Lemig zand	Lichtgrijs met zwart	Puin	Recent